

Anul 1.

18 Aprilie (1 Maiu) 1905.

Nr. 9 și 10.

Reuniunea învățătorilor români

dela școalele populare confesionale ortodocse

din protopresbiteratele

Arad, Chișineu, Șiria, Boroșineu, Buteni, Radna și
Hălmagiu.

Organ periodic oficios

redactat

din încredințarea comitetului reuniunii de

Iosif Moldovan

vice-președinte.

Edițiunea Reuniunii.

Abonamentul 5 coroane pe an.

Membrii ordinari ai reuniunii îl primesc gratuit având să supoarte numai
spesele administrative de 1 coroană pe an.

Apare odată pe lună.

Arad, 1905.

Tiparul tipografiei diecesane greco-orientale române.

„Reuniunea învățătorilor“

organ oficios

apare odată în fiecare lună

Abonamentul anual e 5 cor.

se solvește anticipative la adresa casarului reuniunei *Iuliu Grofșorean* învățător în Galsă p. u. *Világos*.

Manuscriptele

sunt a se adresa redactorului *Iosif Moldovan* director școlar în Arad Piața Tököly Nr 8

Onoratele redacțiuni sunt rugate a ne trimite foile în schimb.

Anunțuri se fac în mod foarte restrâns și să plătesc anticipative: șirul 50 fil. Jumătate pagină: 12 cor. O pagină întreagă: 20 cor.

Hristos a înviat!

Cu aceste cuvinte vestitoare de bucurie, cari redeșteaptă în noi speranța unui viitor mai bun și mai fericit, să reîntîmpinăm reciproc creștinii, frații și fii unuia și aceluiași părinte și Dumnezeu, în aceste zile de sărbătoare. Aceste cuvinte să fie și mângăierea noastră în aceste timpuri grele pentru școala confesională, cu aceste cuvinte să ne întîmpinăm și încurajem reciproc și noi învățătorii români, frați de o soarte și fii ai bisericii rămasă nouă de moștenire dela marele nostru antecesor.

Dacă Mântuitorul lumii, Domnul nostru Isus Hristos, fiul lui Dumnezeu, Mesia cel așteptat și vestit de proroci, marele învățător și organizator al lumii, pentru multele binefaceri și neprețuitele daruri aduse nouă dela Dumnezeu, pentru învățătura sa Dumnezeiască și virtuțile cu cari au înzestrat sufletele omenesti, a trebuit să îndure batjocuri, chinuri, ba chiar și moarte, delă nerecunoscătorul său neam jidovesc: atunci să nu disperăm, dacă în misiunea ce o dezvoltăm întru fericirea neamului omenesc, vom întîlni și noi oameni nerecunoscători; să nu disperăm dacă în greaua noastră misiune nu ni se va da atențiunea cuvenită și spriginul recerut, ci să purtăm cu răbdare jugul greu al misiunii sublime la care neam dedicat.

E drept: că noi învățătorii români avem să purtăm sarcini îndoite, ce pestrec puterile noastre; avem să executăm munca noastră după planuri și regulamente făcute fără noi și fără concursul nostru; că munca noastră nu este recompensată după adevărata ei valoare; nu avem spriginul recerut, spre a pute satisface cu mai multă demnitate îndatoririi sfinte ce o avem; nu suntem provăzuți cu sfaturi și îndrumări binevoitoare și basate pe cunoștințe speciale, cari ar ușura munca noastră; nu suntem

representați în corporațiunile superioare după ecuitate, nu avem șanțe de avangiere și ranguri de distincțiuni; nu ni se recunoaște activitatea dezvoltată, nici măcar prin o adresă de recunoștință din partea organelor superioare; cu un cuvânt, nu avem nimic ce ar pute să ne ambiționeze, să ne îndemne și să ne încurajeze la o muncă mai spornică, cu toate că la din contră, numai la o mică arătare, de multe ori nebasată, suntem judecați, ba timbrați în corpore de răsvrățitori, indolenți etc. etc. și de multe ori suspendați cu anii și espuși la mari suferințe dimpreună cu familiile noastre.

Dar, precum Mântuitorul nostru, nu a făcut nimic pentru sine, ci pentru mântuirea neamului omenesc; nu a așteptat recunoștință, ranguri și distincțiuni dela oameni, ci dela cel ce la trimis; nu și-a resbunat mânia asupra fariseilor cari la spus insultelor și morții, ci cu cuvintele: »Doamne iartă-le lor că nu știu ce fac» și-a suferit soarta cu răbdare: așa și noi, cari suntem moștenitori misiunii lui celei sfinte, să suferim toate cu răbdare, să muncim nu pentru interesele noastre, ci pentru fericirea poporului român, să nu așteptăm recunoștință dela oameni, ci dela Dumnezeu; să nu urâm pe cei ce ne desconsideră drepturile noastre, ci să zicem cu Isus: »Doamne iartă-le lor că nu știu ce fac.

Înainte! aceasta să ne fie deviza. Nu interesele noastre, ci fricirea poporului să o promovăm, conform demnității noastre, și dacă vom ajunge rezultate, conștiința ne va răsplăti. Liniștea sufletului ne va face tari, spre a pute suferi cu răbdare nerecunoștința oamenilor, precum a suferit marele învățător Domnul nostru Isus Hristos batjocurile, chinurile și moartea din partea nerecunoscătorilor jidovi.

Hristos a înviat!

† Ioan Pop Reteganul.

Dintre cei mai aleși, al doilea, în timp relativ atât de scurt.

Dascăli români îmbrăcați doliu îndoit, căci catetra, școala română a pierdut încă un reprezentant de rangul prim, pe **Ioan Pop Reteganul** harnicul învățător român, productivul scrietor și povestitor, care a câștigat iubiților săi colegi multă cinste, iar adoratului popor român, din care s'a născut, un tezaur spiritual neprețuit.

Demnul elev al distinsului pedagog *Vasilie Petri*, a urmat măestrului său, lăsând școala română în greu doliu.

Ioan Pop s'a născut în *Reteag* la anul 1853 din părinți economi. După terminarea școalei elementare în comuna sa natală și *Năsăud* și după terminarea alor 2 clase gimnasiale, a intrat în preparandia din *Gherla*, iar, în anul 1871, pentru a ascultă prelegerile renumitului pedagog *Vasilie Petri*, a trecut la preparandia din *Deva*.

Ca învățător a funcționat mai întâi în comuna *Orlat* de lângă *Sibiu*, apoi după ce a făcut serviciu militar, în *Vâlcelele rele*, *Baru mare*, *Lisa*, *Grădiște*, *Bouțar*, *Bucium-șasa*, *Sâncel* și *Rodna veche*.

În anul 1892, suferind de catarde ochi sau văzut silit a trece în statul de penziune, dar ca atare nu a încetat a munci pentru luminarea poporului său, ci cu îndoită râvnă s'a pus să adune și descrie datinile și poveștile populare, să spicuiască din acele tot ce e bun și folositor pentru neamul său și să combată greșelile și păcatele încuibate prin diferitele pături ale societății. Ca scriitor popular a pestrecut pe toți contemporanii săi

Din scrierile lui au apărut: *Trandafir și viorele*, *Țiganii*, *Chiuitări*, *Starostele*, *Leonat cel tânăr*, *Înimioara*, *Opșaguri*, Bu-

chetul, Pomăritul practic, Cartea poporului, Pretinul săteanului român, Povești ardelenesti, Pinteza viteazul, Povești din popor, Nuvele și schițe, Cultivarea arborilor roditori, Pilde și sfaturi, Povești din viața țăranilor români, Nuvele, Zidirea lumii și Dela moară.

Afară de aceste, în anul 1886 a redactat revista „Foișoara,” apoi „Cărțile săteanului român” și „Convorbiri pedagogice”. În anul 1898 a redactat foia enciclopedică „Revista ilustrată” în Bistrița, ear în timpul din urmă a fost redactor responsabil al „Gazetei de Duminecă” ce apare în Șimleu.

Aceste și nenumăratele articole pedagogice, economice, igienice, legende, tradiții și nuvele parte originale parte traduse din limba germană, formează tezaurul neprețuit, adunat și lăsat de moștenire neamului său mult adorat, de acest rar bărbat și dascăl a poporului român.

Nu credem a fi comună și familie română în care să nu fi străbătut ori una ori alta din valoroasele lui lucrări, și nu credem să fie macar un singur învățător, care să nu-și fi înbogățit cunoștințele cu înțeleptele lui povețe.

Toate sunt trecătoare, dar averea spirituală lăsată moștenire neamului românesc și numele cel frumos colegilor săi, de acest dascăl neîntrecut în diligență și abnegațiune, este vecinică.

Moartea prea timpurie la ajuns în comuna sa natală, Luni în 3 Aprilie la 7 ore seara, lăsând în greu doliu pe nemângăiata sa soție, fică, mamă și socrii.

La înmormântarea întâmplată în 6 Aprilie a luat parte preoții și învățătorii și întreaga inteligență din Reteag și jur, în frunte cu vrednicul protopop din *Cușdrioara Ioan Goron*.

A fost reprezentate la înmormântare: Reuniunea învățătorilor din jurul Gherlei; Asociațiunea națională; Inteligența română din Dej și din Bistrița și presa română.

Esprimăm și noi pe aceasta cale consimțământul nostru de durere nemângăiatei familii, rugând pe Dumnezeu ca valorosului dascăl și scriitor român să-i dea loc între aleșii lui, ear întristatei lui familie, săi recompensese aceasta pierdere dureroasă, prin darurile sale cele bogate.

Raportul presidiului

cătră adun. gen. a XIV.

Adnex la protocol sub O:

(Urmare și fine).

8. Ca în totdeauna, așa și în anul acesta, am primit invitație la adunarea generală a reuniunii surori din dieceza Caransebeșului, care s'a ținut la Baile Herculane, în zilele de 31 August și 1 Septembrie 1905. După ce însă din motive neașteptate de noi, n'am putut fi reprezentați oficial la aceea adunare generală, presidiul a aflat de bine a felicita telegrafice reuniunea soră din incidentul întrunirii sale în ad. generală, cerând și scuzele cuvințioase pentru absențarea noastră involuntară. (Eseb. Nr. 6, 7 și 8)

În legătură cu aceasta, cu bucurie vă punem în cunoștință aci, că legăturile dintre reuniunea noastră și reuniunea soră dela Caransebeș sunt tot mai intime. Reuniunea soră din dieceza Caransebeșului, asemenea ca și noi nutrește cele mai mari dorințe de a se susține și pe mai departe legăturile intime dintre reuniunile noastre. Și spre a întări și mai mult aceste legături frățesti, a început a ne comunica toate dispozițiile mai importante, așa d. e. sub Nr. eseb. 33 ne-a comunicat circularul general adresat cătră toate despărțămintele sale, în care impune spre executare conclusele ad. generale și face dispoziții radicale întru arangiarea afacerilor financiare, iar sub Nr. eseb. 96 ne-a transpus câte un exemplar din regulamentul afacerilor sale interne și altul despre administrarea cassei și a bibliotecii, ca nou succes al activității lor laborioase.

Plăcut surprinși de acestea și pentru a răspunde și noi prevenienței lor, sub Nr. eseb. 34 le-am comunicat și

noi circularul nostru general, iar sub Nr. eseb. 49 un exemplar din protocolul ad. noastre generale a XIII.

9. Tot asemenea am primit invitare și la adunarea generală a reuniunii surori din Timișoara, care s'a ținut la Sânt-Miclăușul-mare, la 7/20 Sept. 1903. Aici fiind mai favorisați de împrejurări, ne-a succedat reprezentarea, însărcinând cu aceasta pe controlorul general și membrul de comitet al reuniunii noastre Ioan Vancu. În chipul acesta apoi am putut crea nouă legături și cu tînăra reuniune soră dela Timișoara.

Din raportul exmisului nostru am constatat că reuniunea soră a întîmpinat cu multă bucurie reprezentarea noastră și că deși se luptă încă cu greutățile începutului, ea lucră cu viu interes și cu multă însuflețire întru promovarea culturii noastre naționale.

O deosebită importanță merită și faptul, că reuniunea soră cu acea ocasiune a avut fericirea de a saluta în mijlocul ei cu multă bucurie pe Prea Sfinția Sa, Prea bunul nostru episcop Ioan I. Papp, carele și cu acea ocasiune cu multă bunăvoință și prin sfaturi adevărat părintești a îndemnat învățătorimea la muncă cinstită și la împlinirea cu demnitate a sublimiei sale chiamări, punând în cuvîntarea Sa un deosebit pond pe pace, liniște, dragoste și conlucrare armonică (Eseb. Nrîi 9, 11 și 16).

10. În nece cu afacerile dezvoltate mai sus, pentru ca în viitor să putem satisface cu demnitate dorinței generale de a susține și întări tot mai mult legăturile frățesti între toate reuniunile învățătoresci în interesul bine priceput a reputațiunii și a cauzelor comune întregului stat învățătoresc, comitetul a luat concludul că denumirea delegaților pentru ad. generale ale reuniunilor surori să se facă în fiecare an, în ședința ordinară a doua. În cât privește însă ocașiunile mai recente, a și dispus reprezentarea noastră prin vice-președintele reuniunii noastre Iosif Moldovan, la adunarea generală a reuniunii surori din dieceza Caransebeșului; prin secretarul general Dimitrie Popoviciu, însoțit de membrul de comitet și președinte al despărț.

Radna Protasie Givulescu, la adunarea gen. a reuniunii surori din Timișoara; și pe cassarul general Iuliu Grofșorean, la ad. gen. a reuniunii surori din Oradea-mare.

11. Privitor la absențiile nescuzate ale membrilor dela ad. generală din trecut, am prezentat Venerabilului Consistor lista celor absenți cu rugarea, ca să binevoască ai trage la răspundere, eventual ai pedepsi conform prescrișelor regulamentare. Ca rezultat al intervenirei noastre Venerabilul Consistor ne prezintă actele de sub Nrii 6595, 6823 și 8084 din 1903, apoi 5 și 970 din 1904 prin cari ne avisează despre măsurile luate față de cei absenți. Din actele Ven. Consistor se observează, că unii au fost pedepsiți respective au și solvit deja pedepsele pentru absentarea lor dela adunarea generală, iar alții cer scuze, motivând neparticiparea. Comitetul în una din ședințele sale ocupându-se de aceste chestiuni, parte lea luat la cunoștință, parte luând de suficiente motivele invocate de cei absenți ia scuzat.

În legătură cu acestea a rezolvat și plângerile conmembrilor Gerasim Balint și Nicolae Pasulă ambii învăț. în Șicula, cari aduc ca motiv al neparticipării lor la adunarea generală, că comitetul parohial de acolo lea detras spesele de conferință în sensul, ca numiții să cerce întâiu lecuire contra acelor concluse la locurile superioare competente și încât pașii întreprinși la acele locuri nu ar avea rezultatul dorit, la primirea noului avis în chestie, comitetul va interveni. Răspuns însă n'am primit, de unde se vede, că cauza s'a terminat pe calea recomandată de noi.

Tot asemenea sa rezolvat și cererea conmembrului Andreiu Lazarov, învăț. în Tauș, de a fi absolvat de pedeapsa dictată pentru neparticiparea la ad. gen. din motivul că dânsul numai la apelul nominal nu ar fi fost de față. Dupăce în urma recercării noastre susnumitul nea prezentat o adeverință subscrisă de doi martori, cari comentează cele afirmate de dânsul. comitetul l'a absolvat.

Observăm aci și aceia că dupăce On. officii prot. din Hălmagiu și Boroșineu încă n'au răspuns nimic în

această chestie, a rămas să intervenim din nou la Ven. Consistor. Fiind astfel afacerea în curgere, despre rezultat vom raporta la timpul său. (Eseb. Nrii 21, 24, 41, 42, 44, 45, 50, 58, 60, 73, și 119).

12. În chestia încasării restanțelor de taxe, conform decisiunii ad. generale trecute de sub Nr. 28, după ce prin cassarul general a fost transpuse spre încasare listele membrilor restanțieri Prea On. Domni protoprezbiteri, am întreprins și la Prea Sântia Sa Dl Episcop cu rugarea de a se da ordin dlor protoprezbiteri și din partea Venerabilului Consistor în scopul acesta. De asemenea ne am folosit de ocaziune a apela la conștiința fiecărui membru din incidentul trimiterii prot. ad. generale. Resultatul obținut se va vedea din raportul de cassă.

În nece cu aceste afaceri, am început și pregătirile necesare pentru executarea concludului ad. generale din trecut privitor la modificarea statutelor. În decursul lucrărilor însă ni sa atras atențiunea din partea Prea Sântiei Sale Dlui Episcop diecezan, asupra pericolului ce invoalvă după sine această chestie. Aprofundând și noi mai de aproape lucrul acesta, ne-am aflat îndemnați a sista lucrarea executării. În schimb însă ni-sa promis din partea Prea Sântiei Sale Dlui Episcop tot spriginul întru încasarea restanțelor și disciplinarea membrilor renitenți.

Neputând noi isbuti cu arangearea acestei chestiuni fără pericol pe calea indicată mai sus, am căutat a o duce aceasta la îndeplinirea și pe altă cale. Și în decursul noauelor executări am aflat o noauă modalitate cu mult mai ușoară și mai scurtă întru arangiarea temeinică a acestei afaceri. Despre-ce însă, ne rezervăm dreptul, a face propunere concretă la locul său (Eseb. Nr. 46).

13. Privitor la convocarea ad. generale presente, în conformitate cu concludul 33 din ad. gen. trecută, ne-am pus în conțelegere cu presidiul desp. prot. Siria. Și pe basa înțelegerii reciproce, comitetul în ședința sa a doua ordinară, a stabilit timpul ținerii ad. gen. presente în Siria, Luni și Marți, după Sântă Marie-mare. Primirea reuniunei

însă să se întâmple în ziua de sântă Mărie-mare sara. (Eseb Nrii 26, 107 și 119).

14. Chestiunea edării unui organ pedagogic, conform propunerii lui Iuliu Vuia învățator în B. Comloș, dimpreună cu ideia înăscută din sulevarea acestei chestiuni privitoare la convocarea unui congres didactic, sa încredințat spre studiere membrului de comitet: Petru Vancu. Despre măsurile luate în aceasta afacere am avizat și pe dl Vuia.

Tot asemenea sa supus aprecierii numitului membru de comitet și chestiunile: »Regularea salariilor învățătoarești propusă de conmembrul George Petroviciu învățator director în Nădlac« și »Neîncrederea preoților ca directori școlari în școalele confesionale«, cu scopul, că după ce aceste încă sunt chestiuni comune tuturor învățătorilor, să le susceapă și pe dânsle în programa eventualului congres didactic.

Din raportul dlui Vancu, precum și în urma discușiunilor desfășurate în sinul comitetului cu ocaziunea subșternerii aceluia raport, sa ajuns la concluzul unanim, că încăt timpul nu e oportun pentru realizare, chestiunile din întrebare se lasă și pe mai departe chestiunii deschise. (Eseb. Nrii 27, 28, 106, 116 și 119).

15. Studiind afacerile importante cuprinse în propunerile membrilor și primite de adunarea generală am constatat, că atât afacerea cu aplicarea de sub inspectori școlari din sânul învățătorilor, cât și afacerea cursurilor de metod aragiânde în feriile cele mari, la timpul lor au fost apreciate și de Ven. Consistor și de Înaltul Congres-național, cătră care sa și făcut propunere în merit de cătră Ven. nostru Consistor încă în sesiunea din 1900. Chestiunile sunt dependente dela mijloace materiale. În cât reuniunea ar ști și putea afla vre-un espedient în aceasta privință, afacerile apreciate de toate farurile competente, în curând s'ar întrupa. Propunere meritorială, ne rezervăm dreptul a o face mai târziu și în aceasta chestiune.

16. Spre a satisface ordinațiunei Înaltului Ministru regesc de culte și instrucțiune publică, de sub Nr. 67369/896 am înaintat Mag. Sale Dlui inspector regesc de școale raport detaiat despre starea și activitatea reuniunii noastre. Tot cu aceia ocaziune i-am prezentat și datele statistice prescrise prin sus numita ordinațiune.

De asemenea, conform concludului luat de comitet, am adresat mulțumita noastră înaltului Ministru de comunicațiune, precum și direcțiunii căilor ferate Arad-Csanádi, pentru favorurile acordate reuniunii noastre cu ocaziunea adunării generale din trecut. (Eseb. Nrii 29, 30, 35 și 36).

17 Privitor la biblioteca reuniunii, în urma dispozițiunilor luate de comitet, am început lucrările de arangeare definitivă. În decursul acestor lucrări însă, am constatat, ca un număr însemnat din cărțile bibliotecii lipsesc, fiind date particularilor spre folosință. Între astfel de împrejurări apoi nici vorbă nu poate fi de o arangeare definitivă, până ce mai înainte nu se constată cui și când sau dat acele cărți spre folosință. Lucrare, care reclama încă timp mai îndelungat, pentru aprofundarea și studiarea esibilitelor și a actelor din archiv. Nu de mai puțină importanță, ba credem a stă în strânsă legătură cu aceasta afacere și arangiarea și inventarea archivului. Tot lucrări asupra cărora numai mai târziu vom putea fi în plăcuta poziție de a raportă detaiat și în mod definitiv.

18. Cu scopul de a înlesni administrarea afacerilor în sânul reuniunii, am pregătit pentru fie-care despărțământ sigile, cu numele despărțământului și cu emblema reuniunii. Aceasta împrejurare apoi am adus-o și la cunoștință fie-cărui despărțământ prin președintele său. (Eseb. Nr. 48).

19. Spre a satisface unei vechi dorințe a membrilor și pentru a introduce o nouă modalitate de suscepere a membrilor noi în sinul reuniunii, am pregătit un plan de diplome pe care în urma aprobării comitetului dimpreună cu preliminarul speselor, — lam și edat. Când

aducem la cunoștință On. adunări generale și aceasta împrejurare, ne rezervăm dreptul a face propunere concretă în cauză.

20. După-ce cu multă durere am luat la cunoștință anunțul despre trecerea din viață a tinărului și zelosului nostru coleg și membru al reuniunii Crăciun Ignața, învățător în Tirnova, am allat de bine a esprima soției văduvite condolențele noastre. (Eseb. Nr. 28 și 39).

21) Sub Nr. eseb. 61 președintele despărțământului Boroșineu ne-a făcut raport în niște afaceri foarte gingeșe și anume: că fostul președinte în periodul trecut din acel despărțământ protopopesc, ar fi reținut la sine arhivul și hectograful despărțământului; că fostul președinte în unul din perioadele de mai înainte ar fi reținut la sine suma de 18 cor. menite pentru adaptarea bibliotecii.

Sub Nrii eseb. 63, 64 și 67 am recercat oficios pe cei interesați a arangia afacerile, iar sub Nrii eseb. 66, 71 și 77 am și primit răspuns că afacerile ar fi aplanate. Privitor la suma de 18 cor. însă raportul presidiului nefiind destul de lămurit, sub Nrii eseb. 80 ne-am allat îndemnați a cere lămuririi mai esacte, la ce presidiul depărțământului ne răspunde sub Nr. eseb. 93 ca se facem pașii la forurile mai înalte contra fostului presidiu, care cu toate recercările și astăzi reține la sine suma de 18 cor. De această cauză gingeșe, în urma raportului presidial, sa ocupat și comitetul în una din ședințele sale, aducând conclud, ca să întervenim la Ven Consisior în cauză. Pentru a întâmpina eventualele neplăceri, ce se pot naște de aici, înainte de a ezecută concluzul comitetului, sub Nr. eseb. 123 am mai recercat odată în mod oficios pe fostul președinte pentru predarea sumei de 18 cor.

După ce însă nici recercarea aceasta a noastră nu a avut efectul dorit de noi, siliți de împrejurări, nu ne rămâne alta decât se ezecutăm concluzul comitetului prin întervenire la Ven. Consistor. Fiind altfel cauza încă pen-

denta, despre rezultat vom putea raporta numai mai târziu.

22. O altă afacere numai puțin gingașe carea ne-a dat de lucru în decursul anului expirat este și afacerea cassarului despărțământului protopopesc Arad, precum și a fostului administrator al tractului Arad, cari au încassat taxa dela membrii despărțământului, însă cu toate că sub Nr. 70, 72, 104 și 105 iam recercat provocându-i, că în timpul cel mai scurt posibil, se transpună cassarului general sumele încassate, dar nau satisfăcut. Comitetul încă sa ocupat de aceasta chestie gingașe aducând conclud ca se întrevinim la Ven. Consistor. Tot din motivul indicat mai sus, înainte de a ezeceuta acest conclud, sub Nr. esib. 126 iam recercat din nou, provocându-i serios la împlinirea datorințelor. Și după ce și aceasta provocare a rămas fără rezultat, va trebui ca și aici se întrevinim la Ven. Consistor esecutând concludul comitetului, iar până atunci cauza cu privire la rezultatul final rămâne în suspens. În necs cu aceste chestiuni, sub Nr. esib. 75, am reînnoit provocările noastre și față de ceilalți restanțieri din despărțământul protopopesc Arad. Resultatul obținut se va vedea din raportul general de cassă.

23. Sub Nr. esib. 85 Iuliu Vuia, învăț. dir. în B. Comloș, ne-a trimis un exemplar din manualul »Istoria naturală«, edat de D-sa, cu rugarea de a-l supune aprecierii despărțământelor. De asemenea a cerut-o aceasta și față de: »Cartea de cetire pentru elevii dela școalele de repetiție, pe care afirmative încă ni-ar fi trimis-o la timpul său. În urma acestora sub Nr. esib. 86 ne-am aflat îndemnați a răspunde dlui Vuia, că dorința îi s'ar putea împlini numai în cazul, când dânsul ar fi înclinat a ne trimite din ambele manuale pentru fiecare desp. câte un exemplar și că din cartea de cetire n'am primit exemplarul de care ne face amintire. Răspuns meritorial încă până acum n'am primit din partea dlui Vuia.

24. Profesorii preparandiali, Nicolae Mihulin, Ioan Costa și Sever Secula s'au insinuat de membrii ordinari

și după cum se vede sub Nrii eseb. 54 100 și 101, au pus la dispoziția presidiului sumele de câte 2—2 coroane taxe de membru, cari sub Nrii eseb. 65 și 111 sau administrat cassarului general.

25. Sub Nrii eseb. 53, 56, 59 și 69 ni sa transpus din partea oficiului protopopesc din Arad sumele încassate parte în taxele restante, parte în pedepse dela unii învățători din acel tract, pentru neparticipare la ad. generală din trecut, cari sub Nrii eseb. 65 și 81 de asemenea sau transpus cassarului general.

26. Am compus și rectificat lista membrilor fundatori, ordinari și ajutători ai reuniunii. Din această listă se vede, că reuniunea noastră are:

a)	Membrii fondatori	9
b)	» ordinari	246
și c)	» ajutători	24
		De tot . . 279

27. Sub Nr. eseb. 89 comitetul esecutiv a intenționatului tren cu motor, ce este proiectat a se face pe sub podgoriile Aradului, ne-a prezentat o coală pentru subscriere de acții, cu rugarea, de a o circula printre membrii reuniunii. Comitetul în una din ședintele sale ordinare a adus în această chestiune concludul, că reuniunea noastră ca reuniune, din motive financiare, nu se poate înscrie între membrii acționari. Cât privește membrii în particular însă, ceice voesc pot să se facă acționari la sus numita societate.

28. Sub Nr. eseb. 102 Ioan Rusu Șirianul ne-a prezentat opul: »*Prinos*« de D. A. Sturdza, prim-ministru al României, pentru biblioteca reuniunii. La aceasta în urma concludului luat de comitet, am răspuns sub Nr. eseb. 127.

29. Sub Nrii eseb. 117, 174 și 178 cassarul, bibliotecarul și controlorul general prezintă rapoartele lor generale. Resultatul se va vedea la locul său.

30. Sub Nr. eseb. 15 presidiul desp. Boroșineu presentă revers despre mai multe opuri împrumutate din biblioteca reuniunii.

31. În scopul de a câștiga membrilor favoruri de călătorie pe căile ferate de stat și societății, sub Nr. eseb. 121 și 122 am recurs la Inaltul Ministru de comerț și la Direcțiunea căilor ferate Arad-Csanád, iar sub Nrii eseb. 160 și 161 am și primit biletele cu preț redus, cari sub Nrii eseb. 159 și 168 apoi le-am espedat la adresa membrilor.

32. Sub Nrii eseb. 129, 131, 132, 136, 138, și 156 am primit din partea membrilor mai multe prelegeri-practice și disertațiuni, cu rugarea de a le suscepe în programa adunării noastre generale de estimp. Tot asemenea am primit astfel de lucrări și cu ocaziunea suscernerii rapoartelor din partea președinților din despărțăminte. Regretăm însă, dar nam putut să le suscepem pe toate, nu pentru că doar ar fi lipsit bunăvoința, ci pentru că timpul fisic reclamat de adunarea generală pentru pertractarea tuturor, nu ne-a putut permite așa ceva. La statorirea programei noastre am avut în vedere faptul, ca din prelegerile practice și disertațiunile trimise, se luăm pe cele mai de actualitate și acelora, cari încă până acum nau disertat publice. Cât pentru ceilalți zeloși membrii respondem aci, toate la timpul lor. De astădată altcum nu sa putut. Inainte numai, nu descuragiați, și rezultatele îmbucurătoare nici când nu vor putea fi târzie!

33. După ce în chipul acesta am pregătit toate afacerile privitoare la reuniune, am luat dispozițiunile necesare pentru convocarea adunării generale prezente, aici, în Șiria, pe zilele 16/29 și 17/30 a. c. conform concludului adunării generale trecute de sub Nr. 33. Apoi după primirea îndemnisării din partea comitetului, am compus, tipărit și espedat prin președinții despărțămintelor fie-cărui membru al reuniunii programa adunării generale de față dimpreună cu certificatele pentru favor de călătorie pe căile ferate. Tot cu aceasta ocaziune am aflat de bine

a publică programa adunării noastre generale prezente și în toate ziarele românești din patrie, pentru publicul mare spre știre și acomodare.

De asemenea am prezentat numita programă și Venerabilului Consistor și inspectorului regesc de școale, apoi tuturor reuniunilor surore precum și altor binevoitori și spriginitori, cu rugarea de a ne onora cu prezența. (Eseb : Nrii 140, 142, 143, 144, 145, 146, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 157 și 159, și 168)

II. Activitatea despărțămintelor.

A) *Despărțământul prot. Arad.*

Are 45 membrii ordinari, 7 membrii fondatori și 15 membrii ajutători. De tot 67.

În decursul anului administrativ a ținut două conferințe: una de toamnă și alta de primăvară și anume: conferința de toamnă a ținut-o în Arad la 1 Novembre n. 1903, iar conferința de primăvară a ținut-o în Micalaca la 7 Iunie 1904.

În conferința primă s'a ascultat prelegerea din studiul religiunii, ținută cu elevii de Iosif Moldovan, vice-președintele reuniunii, care sa declarat din partea conferinței »de o adevărată prelegere de model«. Tot cu această ocasiune a ținut și Romul Tăucean o prelegere din limba maghiară. Prelegerea aceasta a făcut bună impresiune asupra auditorului, accentuându-se în deosebi faptul, că deși prelegerea de sub întrebare s'a ținut într'o școală — străină, unde nici elevii, nici estensiunea materialului propus nau fost cunoscute, totuși prelegerea s'a declarat »de bine succasă«. — La conferința a doua s'a efectuat examenul claselor superioare, aflătoare sub conducerea învățătorului Savu Bugariu. Examenul s'a declarat »bine succes«. Atât conferința primă, cât și conferința a doua a fost onorată cu prezența mai multor oaspeți în frunte cu șeful tractual.

Disertațiuni sau celit trei și anume:

»Noi învățătorii și poporul« de Dimitrie Micu.

»Învățătorul catechet« de Nicolae Ștef, și

»Cugetarea și instinctul la animale« de Nicolae Mihulin, prof. preparandial.

Pe lângă aceste sau mai prezentat și alte lucrări, iar conmembrul George Popoviciu a mai citit o prelegere practică, lucrată după cel mai nou metod, numit »fonomimica«. Toate aceste au fost ascultate cu multă plăcere și apreciate după merit.

S'a pertractat și discutat circularul general de sub Nr. 20/1903—4 al comitetului central luându-se următoarele concluse:

a) Sa întrodus protocolul de evidență, din care să se poată constata activitatea anuală a fiecărui membru, cu scopul ca pentru interesul și zelul dezvoltat la timpul său să poată fi premiat din averea reuniunii sub titlul ajutor la spesele de înmormântare.

b) Sa compus lista membrilor din despărțământ în două exemplare, dintre cari unul s'a înaintat casarului general, iar altul biroului central.

c) Chestia fondurilor: »Eötvös și Tanitók háza« s'a recomandat din nou membrilor, însă fără a obliga pe nime.

d) Regularea afacerii cu »Almanahul« reuniunei surori din Caransebeș e încă în curgere.

e) Privitor la chestia: »Cum s'ar putea ajunge la unificarea terminologiei și peste tot a limbei române folosită în instrucțiunea școalelor noastre populare, s'a luat concludul, că aceia s'ar putea ajunge mai bine așa, dacă Ven. Consistor ar denumi o comisune specială constătătoare din învățători și aceia să censureze din punct de vedere al terminologiei toate manualele folosite în școalele noastre populare, apoi pe baza acestei cenzurări să se tipărească în viitor toate manualele de școală.

f) Regulamentul pentru afacerile interne din despărțământ să recomandă a se introduce în mod definitiv fără nici o schimbare.

g) Sa discutat chestia privitoare la cel mai nou metod al scris-cetitului însă fără a se aduce concluderile meritoriale, ci s'a relegat din nou membrilor spre studiere.

h) În chestia metodului gramatic, recomandat de Iuliu Grofşorean, s'a adus concluderea, că după propunerea gramaticii pe baza pur etimologică nu e ducătoare la scop să se iee dela ordinea zilei.

Biblioteca desp. constă din 51 opuri în valoare de 139 cor. 75 fileri. (Eseb. Nr. 37, 51, 119, 110, 162 şi 128).

B) Despărţământul prot. Borosineu.

Are 24 membrii ordinari şi 1 ajutător. De tot 25.

În decursul anului administrativ a ţinut două conferinţe ordinare: una de toamnă în Borosineu la 9/22 Octomvrie 1903 şi alta de primăvară în Cermeiu la 15/28 Aprilie 1904.

La conferinţa dintâi s'a ascultat prelegerea ţinută cu elevii din clasele I—II de către învăţătorul Vasiliu Augustin, din materialul prescripţionat pentru aceea zi de ordinea şcolară; iar la conferinţa a doua s'a ascultat prelegerea din religiune ţinută cu elevii de clasa I., despre patimile, moartea şi învierea lui Isus Hristos, de către învăţătorul Ioan Cigariga.

Disertaţiuni sau cetit trei şi anume:

»Curentul socialist în raport cu educaţiunea şi instrucţiunea«, de Pavel Dirlea.

»Cugetări asupra educaţiunei« de Mihail Părvu şi

»Un cuvânt la propunerea gramaticii«, de George Petrescu.

Despre activitatea mai amănunţită a despărţământului însă, din cauza rapoartelor înclare şi contradictorii, regretăm, dar nu putem raporta.

Peste tot este bătătoare la ochi absentările membrilor dela conferinţele despărţământului, precum şi lipsa de concordie şi disciplină ce se poate observa între membrii despărţământului, prin ce atât prestigiul şcolii şi a

învățătorului, cât și peste tot afacerile reuniunii *sufer incalculabil*.

Pe lângă toate aceste stări însă, e de remarcat propunerea desp. de a se interveni la Ven. Consistor în cauza aplicării §-lui 83 din regulament, **privitor** la denumirea dintre învățători a directorilor școlari.

Biblioteca **desp.** numără 23 opuri în 31 voume. (Esib. Nr. 55, 61, 62, 71, 83 și 94).

C) *Despărțământul prot. Buteni.*

Are de tot 39 membrii ordinari.

În decursul anului administrativ a ținut două conferințe: una de toamnă și alta de primăvară și anume: conferința de toamnă a ținut-o în Buteni la 1/14 Noemvrie 1903, iar conferința pe primăvară a ținut-o în Chisindia, la 1/14 Aprilie 1904.

În conferința de toamnă sau ascultat prelegerile învățătoarei Constanța Muntean, în școala proprie, din științele naturale și anume: din istoria naturală despre: »Creeri sau mintea omului«, iar din fizică despre »plutirea corpurilor«. Ambele prelegeri — sau declarat de bine succese. — La conferința de primăvară s'au ascultat prelegerile învățătorilor Ilie Cornea despre »Nașterea și creșterea lui Moaisă«, iar Mihailu Mihăuțu, despre »Noțiunea frângerilor«, cari de asemenea sau declarat de succese.

La aceste conferințe au luat parte mai mulți onorațiori ca oaspeți în frunte cu protoprezbiterul tractual.

Disertațiuni s'au ținut două și anume:

»Cum are să se propună învățământul religiunii în școala poporală« de Liviu Dublea și »Cum s'ar putea ajunge la unificarea terminologiei și peste tot a limbei românești folosită în instrucțiunea școalelor noastre populare« de Patriciu Covaciu. Pe lângă aceste s'au mai celit două reflexiuni asupra propunerii lui Iuliu Groșorean, de către membrii Ioan Borlea și Petru Covaciu, care conclud, că e mai metodic a se propune gramatica pe bază sintactică.

Sa discutat și pertractat circularul general de sub Nr. 20/1903-4 al comitetului central și în urmă sau adus următoarele concluse:

a) Protocolul de evidențe din care să se poată erua activitatea fiecărui membru, cu scopul de a putea fi ajutat la cas de moarte s'a introdus întocmai.

b) Referitor la lista membrilor din desp. sa luat concludul, că în viitor numai aceia să fie susceptibili în listă, cari — sunt preparanți absoluți și ca atari stabili, iar aceasta s'a făcut din motivul, ca să se poată evita aruncurile pe atari indivizi, cari numai temporal figurează și prin urmare taxele aruncate devin incassabile. Pe baza acestui conclud apoi sa făcut lista membrilor din despărțământ în două exemplare, dintre cari unul s'a înaintat cassei generale, iar altul biuroului central.

c) Sau luat măsuri pentru încassarea taxelor restante. Restanțierii, dela cari s'a constatat, că se pot încassa taxele restante, sau arătat printr'un conspect P. O. D. protobresbiter și inspector școlar tractual cu rugarea, ca cu ocaziunea revidierii socoților bisericești și școlare-culturale se încasseaze și taxele restante dela restanțieri. Față de taxele incassabile însă sau făcut propuneri pentru de a fi abscrise.

d) Referitor la »Almanachul« reuniunii surori din Caransebeș se relatează, că din 13 exemplare primite: unul s'a predat pentru biblioteca desp., iar celelalte sau vândut membrilor, dintre cari, nu le-au solvit încă: Dimitrie Stoian, învățător în Chertiș și Ioan Mioc, fost învățător în Șilindia, iar de prezinte prin Arad. Banii încurși pentru cele vândute sau adm. presidiului reuniunii prin fostul cassar, regretatul Vasile Suciu.

e) Relativ la unificarea terminologiei s'a luat concludul, că numai așa s'ar putea ajunge la un rezultat oare-care în aceasta materie, dacă toți învățătorii sar țineă de unii și aceiași termini, apoi la compunerea cărților didactice-metodice școlare încă sar țineă în vedere această împrejurare. Spre scopul acesta urgează ținerea u-

nui congres didactic și roagă comitetul reuniunii a conlucra din toate puterile la realizarea acestei idei.

f) Propunerea gramaticii după metoda recomandată de Iuliu Groșorean, fiind unilateral nu se adoptează.

g) A compus și subșternut lista manualelor aflate de mai corăspunzătoare pentru școala populară.

h) Regulamentul pentru afacerile interne ale desp. sa aflat de bun și astfel se recomandă spre aplicare definitivă.

i) Propunerea despărțământului Radna sa abandonat, iar pentru viitor, sa adus concluzul, că cu ocaziunea conferințelor, se preleagă învățătorul unde se țin conferința, cu elevii proprii.

j) Chestiunea fondurilor: »Eötvös și Tanitók háza s'a discutat și recomandat membrilor.

l) În chestia privitoare la cel mai nou metod al învățării scris-cetitului numit: »fonomimică« nu se pronunță.

Pe lângă rezolvarea acestor chestiuni desp. mai prezintă și următoarea propunere proprie: »Comitetul central se întrevină la Ven. Consistor cu rugarea, ca Venerat același să dispună oficios, ca foaia: „Biserica și Școala“ să se aboneze din oficiu prin fiecare oficiu parohial, apoi să se ordoneze, ca fiecare număr să se vidi-meze și cu învățătorul concerninte, și aceasta din motivul că în urma ordinului mai nou, circularele emanate dela Veneratul Consistor numai pe calea foaiei oficioase se pot lua la cunoștință, iar această foaie de regulă dacă să și procură, unde se procură nu numai că nu se comunică cu învățătorul, dar în același timp nici în arhiva parohială nu se păstrează.«

Biblioteca despărțământului constă din 162 opuri în 179 volume. Fără de anul trecut se obsearvă un spor de 2 opuri în 3 volume. Cassa specială a despărțământului dispune de 28 cor. 53 fileri în bani gata și 124 cor. în pretenziuni restante. Față de trecut un plus de 1 cor. 71 fileri. Museul despărțământului are 5 bucăți petrii

minerale și 20 monete vechi. Față de trecut un plus de o bucată piatră minerală însă o diferență de 5 bucăți la monetele vechi. — (Eseb. nr.ii 40, 74, 79, 112, și 147.)

D) *Despărțământul prot Chișineu.*

Are de tot: 33 membrii ordinari.

În decursul anului administrativ a ținut două conferințe și anume: una de toamnă în Otlaca, la 13/26 Novembre 1903, iar alta de primăvară în Șiclău, la 8/21 Aprilie 1904.

La conferința primă s'a ascultat prelegerile învățătoarei: Anghela Tapoș. cu clasa I din limba română: »desvoltarea sunetului C«, cu clasa II din religie: »Isus în etate de 18 ani«, cu clasa III tot din religie: »Botezul lui Iisus« și cu clasa 5 iarăși din religie: »Vieța celor dintâi creștini,« cari în urma discușiunilor urmate sau declarat de satisfăcătoare. — În conferința a doua s'a ascultat prelegerile învățătorului Ioan Bele cu clasa I din limba română, »desvoltarea sunetului i«, iar cu clasa II din religie: »despre Iosif« cari sau declarat de bine succese.

Disertațiuni și alte prelegeri practice nu sau ținut

S'a discutat și pertractat circularul general de sub Nr. 20/903—4 al comitetului central, luându-se următoarele concluse:

a) În chestia introducerii prot. de evidență nu se pronunță, nu se pronunță în chestia prop. desp. Radna precum și a lucrărilor literare cu scopul de ale eda în favorul reuniunii.

b) Relativ la metoda fonomimic conferința nu află de lipsă introducerea lui, fiind metoda scriptologic recunoscut de ducător la scop cu siguranță. Lasă însă în libera voie a fiecăruia al aplica, în cât îl află de consult.

c) Propunerea lui Iuliu Groșorean, de a predă gramatica pe bază pur etimologică, conferința o declară finalisată, din motivul, că în aceasta privință dispune planul de învățământ, care sa edat deja și în ediție nouă,

d) Sa censurat și compus lista manualelor celor mai corâspunzătoare pentru școalele populare.

e) Cu privire la chestiunea fondurilor Eötvös și Tanitók háza, în lipsa altor instituțiuni de a noastre de felul acesta, conferința recomandă membrilor a-se înscrie de membrii.

f) Relativ la afacerea unificării terminologiei, conferința aduce concludul, în urma căruia o află de neducătoare la scop, de oare-ce chiar introducându-se în instrucțiune una și aceeași limbă, aceasta împrejurare puțin ar înrâuri asupra limbei vorbită de popor, căci băieții e-sind din școală, întru nimic nar putea schimba aceea limbă, ci din contră ar continua și ei limba vorbită de părinți, uitând cu totul cele învățate în școală.

g) Privitor la regulamentul intern, conferința propune următoarele îndreptări: 1) la §-ul 24, punct 4 cuvântul *primăvară* să se înlocuiască cu *toamnă* din motivul că la ad. de primăvară biroul nu poate face rapoart despre activitatea desp. din întreg anul fiind-că și ad. de primăvară se ține de an (înțelege anul școlar) 2) la §-ul 57 p. final în loc de *Martie* să se pună: »până cu finea lui Iunie«, din motivul, că unele desp. țin conf. lor mai târziu cu ocaziunea examenelor și astfel despre acele în *Martie* nu se poate raporta. și a 3) la §-ul 29 tot aliniatul de la »și expedițiunile . . . « se rămână afară, motivând că conform praxeii arhivul e la presidiu și el face și expedițiunile. Cu aceste adause respective schimbări apoi conferința îl recomandă spre aplicare definitivă.

h) Sa compus și subșternut lista restanțelor neincassabile.

i) Privitor la »Almanahul reuniunei surori din Caransebeș să relatează, că toate exemplarele trimise în număr de 13 sau vândut, prin urmarea aici chestia e finalisată.

Biblioteca desp. numără 95 opuri, în valoare de 75 cor. 18 fil. (Eseb. Nrii. 43, 82, și 98).

E) *Despărțământul prot. Hălmagiu.*

Are 42 membrii ordinari 1 membru fondator și 5 membrii ajutători. De tot 48.

În decursul anului adm. a ținut două conferințe ordinare: una de toamnă și alta de primăvară. Conferința de toamnă sa ținut în: Pleșcuța, la 13/26 Noemvrie 1903, iar conferința de primăvară sa ținut în Gurahonț, la 27 Iunie (10 Iulie) 1904.

La conferința de toamnă sa ascultat prelegerea învățătorului Leontin Micluța din religiune despre »Sămănătorul«, care se declară de bine succesă. În conferința a doua prelegeri nu s'au ținut.

Disertațiuni sa ținut una și anume:

»Copilul de țaran și creșterea lui« de: Mihail Vidu.

Sa discutat și pertractat circularul general de sub Nr. 20/903--4 al comitetului central, luându-se următoarele concluse:

a) Privitor la chestiunea unificării terminologiei conclus meritarial nu sa adus, ci sa încredințat unei comisiuni spre studiere și propunere concretă.

b) Privitor la cel mai nou metod al scris-cetitului numit, »fonomimica« de asemenea nu sa adus conclus, ci deocamdată sa lăsat numai membrilor spre studiere.

c) Metodul gramaticii recomandat de Iuliu Grofșorean nu-l află corespunzător, lasă însă voie liberă a se folosi de el cine voiește.

d) Lucrări literare n'a intrat nici una, sa însărcinat însă membrii ca pe viitor să lucre.

e) Sa compus și înaintat lista manualelor celor mai corespunzătoare pentru școala populară.

f) Regulamentul afacerilor interne aflându-se de corăspunzător se recomandă spre introducere definitivă fără nici o observare.

g) Afacerea cu »Almanahul« reuniunii surori din Caransebeș, se află încă în curgere,

h) Sa compus și înaintat lista membrilor din despărțământ.

i) Propunerea desp. Radna nu o altă ducătoare la scop.

j) În chestiunea fondurilor »Eötvös și Tanitók háza« nu sa adus nici un conclud, din motivul, că statutele a-celor fonduri nu le sunt cunoscute.

l) Sau luat dispoziții pentru încassarea taxelor restante.

m) Asupra introducerii protocolului de evidență nu se pronunță.

În legătură cu aceste chestiuni, desp. prezintă următoarea propunere proprie: »Comitetul central este rugat ca să facă totii pașii necesari la Ven. Consistor, rugându-l ca Ven. același să intervină la forurile competente administrative pentru a da ordin antistiilor comunale, ca să fie mai prompte întru esecutarea legii referitoare la absențiile școlare.

Biblioteca desp. dispune de 236 opuri în 236 volume, iar cassa specială a despărțământului de 36 coroane bani gata. (Eseb. Nrii 78, 99 și 137).

F) *Despărțământul prot. Radna.*

Are 31 membrii ordinari, 1 membru fundator și 1 membru ajutător. De tot 33.

În decursul anului adm. s'a ținut două conferințe: una de toamnă în Cuvin la 10/23 Oct. 1903, iar alta de primăvară în Petriș, la 3/16 Maiu 1904.

În conferința primă s'a ascultat prelegerea învățătorului Simeon Birlea din exercițiile intuitive în limba maghiară despre »A könyv« carea sa decretat de îndestulitoare. La conferința a doua sa ascultat prelegerea învățătorului Simeon Crăciunescu despre »verb«, care de asemenea sa declarat din partea conferinței de succesaș.

Temele aceste au fost designate de conferințele premergătoare, iar dnii prelegători au fost trași prin soarte.

Prelegerea primă s'a prezentat în scris de 12 membrii, iar prelegerea a doua de 15 membrii. De la ceilalți sau reclamat.

E de notat aici și împrejurarea, că aceste conferințe au fost onorate cu prezența unui frumos număr de inteligenți precum și mulți țărani, asemenea și din partea protopopului tractual.

Disertațiuni s'a celit una și anume:

»Cântarea în școala poporală«, de Petru Colțau.

Sa discutat și pertractat circularul general de sub Nr. 20/1903-4, al comitetului central, luându-se următoarele concluse:

a) S'a introdus protocolul de evidență pentru erubarea activității anuale a fiecărui membru din despărțământ cu scopul de a putea fi ajutat la timp sau cu spese de înmormântare.

b) Potrivit cu unificarea terminologiei s'a luat concludul, că chestia din întrebare așa după cum s'a pus spre a fi discutată în despărțăminte nu se poate clarifica în mod satisfăcător. Drept aceea desp. își exprimă părerea, că înainte de toate însuși comitetul reuniunii să adune toți acei termeni, cari exprimă una și aceeași noțiune. Conspectul acesta de termeni să se distribue apoi despărțămintelor cu scopul, ca acestea să se pronunțe, cari ar fi mai acomodați a se folosi în învățământ.

c) Sa rectificat lista restanțierilor și sa propus spre absciere restanțele neincassabile, iar pentru încassarea taxelor în viitor, sa făcut tot posibilul, cerându-se spre scopul acesta și spriginul P. O. D. protopop, care a asigurat desp. de tot spriginul său binevoitor.

d) Chestiunile: „fononimica“, fondurile „Eötvös și Tanitók háza“, precum și propunerea lui Iuliu Groșorean de a se propune gramatica pe basa pur etimologică, sau lăsat și pe viitor chestii deschise.

e) Regulamentul afacerilor interne se recomandă spre aplicare definitivă cu adausele respective schimbările: 1. §. 28 alineatul f, să se modifice astfel: »Înaintează la

comitetul central cu o lună mai înainte de adunarea generală raport, etc.» Această modificare se impune din motivul, că nu toate despărțămintele își pot ținea adunările lor până prin Martie și mai ales prin locurile muntoase din cauza timpului nefavorabil. 2. din §. 29 să se eludeze pasagiul: »este custodele arhivului și poartă evidența instrucțiunilor primite dela comitetul central etc.» și acest pasagiu să se pună în §. 28, între agendele presidiului ca aliniat separat din motivul, că presidiul cu notarul de regulă nu locuiesc în una și aceeași comună. Dacă vine vre-o recercare din partea biroului general, aceia vine la adresa presidiului. Președintele nefind actele la dânsul, nu poate răspunde imediat, ci trebuie ca să recerce și el pe notar, prin ce se îngreunează numai mersul afacerilor și se fac spese zadărnice cu posta,

f) Propunerea proprie de a se sorta prelegătorul cu ocasiunea conferințelor anuale se execută și acum cu succes.

g) În chestiunea manualelor celor mai corăspuntoare pentru școalele populare, nu se pronunță.

h) Lucrări literare cu scopul de a fi edate în favorul reuniuni nu s'au făcut, au luat însă membrii angajamentul ca în viitor să nu mai lase nimic de dorit nici în această chestie.

i) Afacerea regulării „Almanahului“ reuniunii surori din Caransebeș se află în stadiul: din 13 exemplare 1 exemplar s'a predat bibliotecii desp., un exemplar s'a vândut, iar 11 exemplare se află la dispoziție.

Biblioteca desp. numără 102 opuri. Valoarea lor nu se spune. (Eseb. Nr. 31, 52, 76, 90, 97 și 118).

G) *Despărțământul prot. Șiria.*

Are 32 membrii ordinari și 2 ajutători. De tot 34.

În decursul anului administrativ a ținut două conferințe și anume: una de toamnă și alta de primăvară. Conferința de toamnă a ținut'o în Drauț la 15/28 Oct.

1903, iar conferința de primăvară în Comlăuș la 21 Apr. 4 Maiu 1904.

La conferințe de toamnă s'a ascultat prelegerea practică din gramatică, ținută cu elevii proprii de către învăț. George Popa, iar la conferința de primăvară s'a ascultat prelegerea practică din limba maghiară, ținută cu elevii proprii despre: »Az emberi test leirása« de către Ioan Funar.

Atât conferința primă cât și a doua a fost onorată cu prezența mai multor oaspeți inteligenți.

Disertațiuni nu s'au făcut.

S'a discutat și pertractat circularul general de sub Nr, 20/903-4 al comitetului central luându-se următoarele concluse:

a) S'a introdus protocolul de evidență pentru a se putea constata activitatea anuală a fiecărui membru din desp. cu scopul de a putea fi ajutat la timpul său cu spese de înmormântare din banii reuniunii.

b) Relativ la unificarea terminologiei nu s'a adus — încă nici un conclud — fiind cauza dată spre studiere unei comisii.

c) Fonomimica s'a practizat în mai multe școli din despărțământ. Avantagiile sunt nedisputabile. Conclud meritorial definitiv, încă nu s'a adus.

d) Metodul gramaticii, recomandat de Iuliu Grof-gorean, se aplică cu succes aproape în toate școlile din despărțământ.

e) Propunerea despărțământului Radna, relative la ținerea prelegerilor practice nu o află de ducătoare la scop.

f) Lucrări literare sau făcute și sau administrat comitetului central în 6 exemplare.

g) Chestia fondurilor: »Eötvös și Tanitók háza« s'a rezolvat în senzul concluzului de an, adică după ce sunt în perspectivă atari instituțiuni și la noi, recomandă a nu-o percepe.

h) Regulamentul afacerilor interne, s'a decretat de corâspunzător.

i) S'a compus și înaintat lista cărților celor mai corăspunzătoare pentru școala poporală.

j) S'a compus în două exemplare lista membrilor din despărțământ dintre cari unul s'a manuât cassarului general, iar altul comitetului central. S'a rectificat lista restanțierilor și s'a făcut tot posibilul pentru încassarea regulată a taxelor.

l) Afacerea cu »Almanahul« comisiunei surori din Caransebeș se află în stadiul : din 13 exemplare unul s'a predat bibliotecii despărțământului, 4 exemplare s'a vândut, iar 8 exemplare, în depozit, gata în orice moment a se restitui.

m) Una dintre cele mai esențiale afaceri ale acestui despărțământ a fost și luarea măsurilor și pregătirea lucrurilor de așa, ca adunarea generală ce se va ținea anul acesta în Siria, să succeadă cât mai splendid. — Laudă lor.

Biblioteca despărțământului numără 30 opuri, în 30 tomuri. (Eseb. Nrii 32, 87, 88, și 113.)

III. Starea Reuniunii.

1. Reuniunea noastră are următorii membrii :

a)	În desp. prot. Arad	45	ord.	7	fund.	și	15	ajut.
b)	" " " Boroșineu	24	"	—	"	"	1	"
c)	" " " Buteni	39	"	—	"	"	—	"
d)	" " " Chișineu	33	"	—	"	"	—	"
e)	" " " Hălmagiu	42	"	1	"	"	5	"
f)	" " " Radna	31	"	1	"	"	1	"
g)	" " " Siria	32	"	—	"	"	2	"

De tot : 246 ord. 9 fund. și 24 ajut,

2. Din raportul cassarului se constată, că reuniunea noastră dispune :

a)	În bani gata	32	cor.	96	fil.
b)	Restanțe la membrii	2713	"	—	"
c)	Depozite	399	"	75	"

De tot : 3145 cor. 71 fil.

3. Bibliotecile reuniunii constau :

a)	Biblioteca centrală din	270	opuri	497	tomuri
b)	" desp. Arad	51	"	56	"
c)	" " Borosineu	25	"	31	"
d)	" " Buteni	162	"	179	"
e)	" " Chişineu	95	"	95	"
f)	" " Halmagiu	236	"	236	"
g)	" " Radna	102	"	102	"
h)	" " Şiria	30	"	30	"

De tot : 969 opuri 1226 tomuri

IV. Propuneri :

Pentru promovarea afacerilor reuniunii noastre în general şi pentru ridicarea prestigiului învăţătoresc în special, aflăm de bine a face următoarele propuneri :

1. Privitor la unificarea terminologiei în şcoalele noastre populare, să se esmită o comisiune permanentă, cu menţiunea de a revidua şi censura toate manualele ce vor avea să se introducă în şcoalele noastre populare. În necs cu aceasta, să se intervină la Ven. Consistor ca emanator al ideii şi totodată supremul for şcolar în dieceză, ca Venerat acelaş să recunoască şi din partea sa de singura competenţă în această afacere reuniunea, care apoi prin comisiunea sus amintită va censura din punctul de vedere al terminologiei, precum şi din punctul de vedere didactic, pe lângă taxa îndatinată, toate manualele ce ar fi să se introducă în şcoalele populare.

2. În afacerea încasării taxelor curente şi restante, ne permitem a recomanda spre primire şi editare următoarea :

Declaraţiune.

„Subscrisul cunoscând măreţul scop ce-l urmăreşte Reuniunea învăţătorilor români ort. din protopopiatele aradane I—VII, dornic de a contribui şi din parte-mi la ajungerea acestuia şi de a mă împărtăşi de drepturile şi favorurile garantate membrilor prin statutele acestei reuniuni, pe cari le cunosc şi înţeleg temeinic, prin subscrierea cu mâna proprie a acestei declaraţiuni, înaintea martorilor subscrişi mă declar membru..... al amintitei reuniuni şi mă deoblig a contribui materialiceşte şi

moralicește la promovarea scopului urmărit de reuniune, adevărat la răspândirea culturii și a civilizației, mă subordinez întru toate dispozițiilor prescrise în statute și organelor puse în fruntea reuniunii.

Tot odată mă deoblig a solvi taxa de membru..... cor.
.....fl. anual, ori odată pentru totdeauna, prescrise în statute, cel mult până în prima Maiu a fiecărui an, iar în caz împotrivor plenipotențiez cassarul Reuniunii a încasa aceasta sumă din salarul meu, eventual din averea mea mișcătoare ori nemișcătoare pe calea judecătorei ceruiale ori bagatele din sediul reuniunii orașul Arad, pe cari mă declar ale recunoaște de competente în această afacere.

..... la 19.....

Înaintea noastră:

.....
.....
.....
martori.

Această declarațiune, reuniunea deobligă a o subscie fiecare membru nou, pentru a se întări legătura ce trebuie să existe între reuniune și singuraticii ei membrii. În modul acesta apoi concludul adunării generale trecute, referitor la această chestie devenind ilusoriu și astfel superflu, rugăm a se revoca.

3. În cât privește editarea protocolului ad. generale recomandăm a se abandona usul de până aci, însărcinându-se biroul ca în viitor acest protocol dimpreună cu adnexele lui să-l edee în broșuri periodice sub titlul: „Reuniunea învățătorilor aradani“, organ provisor. În chipul acesta s'ar face apoi începutul edării foaii pedagogice, mult dorită și mult reclamată de interesul nostru atât învățătoresc, schimbându-se numai la timpul său, acest organ din periodic în regulat pe de o parte, iar de altă parte cu ocaziunea edării acestor broșuri s'ar putea comunica învățătorimei într'o rubrică separată și toate noutățile și afacerile mai însemnate privitoare la școală și învățător.

Pentru acoperirea speselor obveninde cu această lucrare pe lângă suma cheltuită din bugetul reuniunii în trecut cu edarea protocolului, să se mai repartizeze pe fiecare membru în tot anul încă o coroană. Plusul ce eventual ar resulta din aceste taxe să se adauge în fiecare an la fondul intenționat și de comitetul arangiator al petrecerii ținute aici, în Șiria, din incidentul ad. generale prezente, pregătind astfel tot mai mult calea, pentru realizarea vechei dorințe a învățătorimei de a dispune odată de un organ pedagogic regulat.

Tot în scopul realizării acestei idei, să se facă mai departe apel către toate institutele noastre de bani de pe teritoriul reuniunii, în înțelesul, că la împărțirea câștigului anual și în cadrul sumei destinate pentru scopuri culturale, se susceapă și reuniunea noastră.

4. Chestiunea cursurilor de metod și a sub-inspectorilor școlari din sânul învățătorei, apreciată deja și de toate forurile competente, cerem a fi încredințată și pe mai departe comitetului reuniunii cu scopul, de a afla mijloacele materiale necesare, pentru executare.

5. Chestiunea regulamentului intern, să se încredințeze, biroului central, pentru-că acesta pe baza observațiilor din despărțăminte, se o resoalve astfel, că în ad. generală procsima acest regulament să poată fi primit și aplicat ca normă definitivă.

6. Relativ la afacerea „Almanachului” reuniunii surori din diecesa Caransebeșului, se recomandă a se însărcina cassarul general, ca să adune de la prezidenții desp. toate sumele înrate din vinderea aceluia, și să le administreze cassarului surorii reuniuni, iar privitor la exemplarele încă nevindute să aște modalityatea valorării acelora, eventual să le reînapoeze.

7. Să se însărcineze biroul a 'nainta mulțumită atât înaltului guvern, cât și Direcțiunii căilor ferate Arad-Csanád pentru favorurile acordate membrilor reuniunii, precum și tuturor factorilor, cari din incidentul ținerii ad. generale de estimp, au contribuit la înălțarea prestigiului reuniunii.

8. Privitor la diplome să se deoblige fiecare membru, ca pe lângă solvirea anticipativă a tacsei de 2 cor. în fondul reuniunii, să se provadă cu aceia.

Șiria, din ședința estra-ordinară a comitetului central, ținută la 16/29 August 1904.

Iosif Moldovan
vice-președiate

Dimitrie Popovici
secretar-general.

Informațiuni.

Al X-lea congres internațional contra alcoolismului se va ține conform hotărârii congresului din Brema la 11—16 Sept. a. c., în capitala patriei noastre *Budapesta*. E lucru cunoscut că cel mai mare dușman al omenimei este patima beției, carea intentează nu numai la starea ei chiar și la viața singuraticilor și a popoarelor. Popoarele civilizate din apusul Europei, încă înainte cu un deceniu au luat măsuri pentru stăr-

pirea acestui dușman ce ne amenință cu perire și iată că dispozițiunile lor binecuvântătoare le estind și asupra răsăritului. Vin la noi să ne câștige și pe noi de aliați contra acelui mare dușman. Comitetul arangiator a emis invitații și reclame la toate reuniunile culturale și privați, între alți și reuniunii noastre. A și nimerit-o, pentru-că între mulți alții credem că învățătorii vor lupta în șirurile prime contra acestui pericol comun. Cei ce doresc a lua parte la acest congres pot primi informațiunile necesare dela secretarul și conducătorul biroului numitului congres Dl Dr. *Stein Fülöp* (Bupapest, IV., Központi városház). Taxa de membru e 6 coroane, pentru care se vor împărtași membrii de toate tipăriturile congresului. Într'un alt număr vom publica și programa interesantă a acestui mare congres.

Despărțământul Chișineu al Reuniunii noastre a ținut în 12 Decembrie 1904 în comuna Erdeș, o conferință foarte interesantă, în care membrii au dezvoltat o activitate exemplară, escutând toate agendele impuse prin circularul general al presidiului central. Învățătorul din localitate Teodor Cămpan a ținut o prelegere din Aritmetică foarte succasă. Frații din acest despărțământ se vor împărtași estimp de deosebita onoare de primii în despărțământul lor întreaga reuniune, care, conform concludusului adun. generale trecute, se va ținea la sf. Ilie și zilele următoare în Giula. Sperăm, că în frățească înțelegere cu colegii din Giula, vor stărui ca reuniunea să fie primită conform demnității unei instituțiuni culturale, și ca adunarea ei generală să succedă pe deplin. După cum suntem informați pe cale privată, corporațiunile din ambele comune bisericești alătore în *Giula* au luat la cunoștință cu însufleșire adresele oficioase înaintate de presidiul reuniunii, și au și făcut dispoziții demne de laudă în aceasta privință.

Esamen extraordinar. După cum suntem informați din Pecica, la școala de fetțe cu clasele superioare s'a și făcut esamenul final din cauza morbului greu de care e cuprinsă învățătoarea. Pe cât de neplăcut ne surprinde vestea despre morbul colegei noastre Maria Crișan, care a dat de timpuriu semne de o deosebită vocațiune pe terenul școlar, și căreia îi dorim grabnică reînsănătoșare; pe atât de tare ne surprinde și dispozițiunile ce s'au făcut. Să faci examen cu două trei luni înainte de timp și să lași pe stradă elevele unei școale atât de împoporate, într'o comună frunțase cu trei parohii și 6 învățători, nu este chiar pedagogic, și mai vârtos într'o comuna unde sunt școale străine și de alte categorii!!

Comitetul reuniunii generale este convocat la a doua şedinţă ordinară, ce se va ţine în localitatea şcolii centrale din Arad, Joi după sft. Paşti în 21 Aprilie (4 Mai a. c.)

Convocare. Desp. protop. *Radna* al reuniunii noastre învăătoreşti va ţine conferinţa de primăvară. la 3/16 Mai a. c. în *Soborşin*.

Spre ştire. Pe sfintele sărbători şi zilele ce urmează surprindem cu frumoasele noastre diplome pe toţi cei ce au trimis până aci taxa prescrisă. Solvirea taxelor, din cauza spaţiului, vom publica numai în numărul viitor.

Apel către membrii reuniunii, şi abonenţii foii noastre. Pentru ca organul nostru să prospereze conform demnităţii reuniunii şi pentru ca în redigiarea şi redactarea lui să ne putem estinde, afară de cele oficiale, în direcţiunea reclamată de cerinţele timpului şi conform necesităţilor noastre, dorind să punem la dispoziţia cetitorilor un magazin bogat de lecşuni practice din materialul şcolii populare, artielii şi informaţiuni pedagogice şi reproduceri din scrierile mai alese, de cari ar avea învăţătorii trebuinţe în şcolile ce conduc: rugăm cu insistenţă a nu întârzia cu trimiterea *tacselor de membrii şi a speselor administrative de 1 cor.* respective cu abonamentul, ca să putem lua de timpuriu măsurile necesare în aceasta privinţă.

Vă rugăm, nu ne constrângeţi să venim cu atâtea apeluri publice, din cari să poată lua şi publicul străin cunoştinţă despre neînsuşeţirea învăţătorilor faţă de cauzele lor proprii. Acela, nici că să poate numi de învăţător, care prin întârziere ar lăsa să se zădărnicească lucrarea începută şi prin aceasta să se necinstească numele de învăţător. Înainte fraţilor! Să ne arătăm vrednici şi însuleştiţi luptători întru luminaarea poporului.

• În numărul viitor vom publica consemnarea acelor cari au înţeles şi satisfăcut apelului nostru. Înainte!!

Consemnarea

foilor cari ni se trimit în schimb.

„*Gazeta Transilvaniei*“, apare în fiecare zi în Braşov (Brassó). Proprietar *Dr. Aurel Murăşan*. Redactor responsabil: *Traian H. Pop*. Abonamentul anual pentru numerii de toate zilele 24 cor., pentru numerii de Duminică 4 cor.

„*Foia Şcolastică*“ organ al reuniunii învăţătorilor greco-cat. din arhidieceza de Alba-Iulia şi Făgăraş. Apare lunarmente de două ori, în Blaj (Balázsfalva), sub redacţiunea *D. Ioan T. Negruţ*, pretul abonamentului anual 6 cor.

„*Biserica şi Şcoala*“ organ oficios al eparhiei ort. române a Aradului. Apare în toată Duminică sub redacţiunea *P. C. S. Dlui Roman R. Ciorogariu* director sem.

„*Gazeta de Duminică*“ apare în Şimleul-Silvaniei (Szilágy-Somlyó) sub redacţiunea *D. Ioan P. Lazar*. Abonamentul anual 6 cor.

„*Războiul*“ apare în fiecare Sâmbătă în Cluj (Kolozsvár) sub redacţiunea *D. Dr. Iuliu Florian* fiind proprietar editor *Dr. E. Dăian*. Abonamentul anual 3 cor. 20 fil.

„*Poporul Român*“ apare de două ori la săptămână, în capitala Budapesta, sub redacţiunea *D. Dimitriu Birăuţ*. Abonamentul anual 8 cor.
